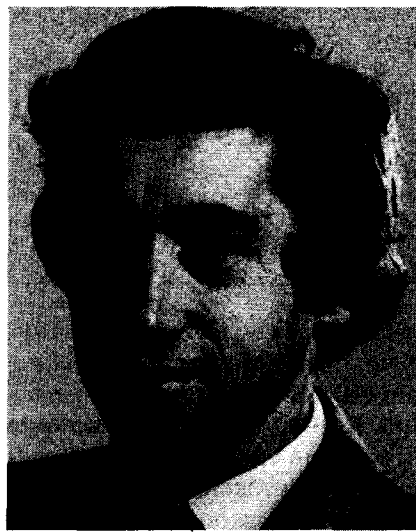

Centrum-rechtse regeringen en belastingdruk

Gedurende de periode 1960–1983 steeg de globale belastingdruk in België, zoals in de meeste andere Europese landen, in snel tempo. Deze belastingdruk, die we hier definiëren als het verschil tussen de groei van de fiscale en parafiscale inkomsten van de overheid en de groei van het bruto nationaal produkt, steeg over de genoemde periode met gemiddeld 2,6% per jaar. Het merkwaardige van deze ontwikkeling is dat de belastingdruk het snelst steeg wanneer een centrum-rechtse regering aan de macht was. Immers, tijdens de periodes met een regering bestaande uit christen-democraten en liberalen steeg de belastingdruk gemiddeld met 3,3% per jaar. Wanneer daarentegen de christen-democraten met de socialisten regeerden was deze stijging „slechts” 2,2% per jaar. Dit verschil zou natuurlijk aan het toeval te wijten kunnen zijn. Daarom werd een statistische significantietoets uitgevoerd. Daaruit bleek dat er slechts een waarschijnlijkheid van 5% is dat dit verschil aan het toeval kan worden toegeschreven.

Dit is alleszins een interessant fenomeen, vooral omdat centrum-rechtse regeringen (en de liberalen in het bijzonder) de vermindering van de belastingdruk reeds vele jaren met hoge prioriteit in hun programma's hebben opgenomen. Hoe kunnen we dit merkwaardige verschijnsel verklaren? Een eerste mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat centrum-rechtse regeringen bij het overnemen van het staatschip de financiële gaten moeten vullen die door de centrum-linkse regeringen zijn geslagen. Omdat centrum-rechtse regeringen een afkeer vertonen voor budgettaire tekorten zijn ze wel verplicht de belastingen te verhogen.

Om deze hypothese te toetsen werd nagegaan in welke mate er een verband bestaat tussen de hoogte van de budgettaire tekorten en de kleur van de regering. Indien de hypothese juist is zou men moeten zien dat, gemiddeld geno-

men, de tekorten het grootst zijn wanneer centrum-linkse coalities regeren. Het omgekeerde bleek het geval te zijn. Wanneer centrum-rechtse regeringen het roer in handen hadden tussen 1960 en 1983 bleek het begrotingstekort gemiddeld hoger te zijn dan wanneer centrum-linkse coalities regeerden. Dit ongunstige verschil voor de centrum-rechtse coalities blijft bestaan zelfs wanneer het begrotingstekort gezuiverd wordt voor factoren zoals de werkloosheid en de interestlasten die het tekort automatisch verhogen. De hypothese dat centrum-rechtse regeringen gedwongen zouden zijn geweest de belastingen te verhogen om het financieel wanbeheer van centrum-linkse regeringen te corrigeren moet verworpen worden.

Een andere mogelijke verklaring is gebaseerd op de theorie van de mediaankiezer. De essentie van deze verklaring is het volgende. In een politieke democratie zullen centrum-rechtse regeringen, indien ze een meerderheid willen behouden, er belang bij hebben zich naar het midden van het kiezerspubliek te bewegen, en zelfs iets naar links van het midden uit te wijken. Op die manier kan als het ware het gras voor de voeten van de linkse oppositie weggemaaid worden. Ze speculeren hierbij natuurlijk op een zekere politieke immobiliteit, die garandeert dat de linkse oppositie niet plots beslist „haasje over te springen” naar rechts. Ook is een dergelijke beweging naar links van een rechts kabinet niet zonder risico's. Het kan immers aanleiding zijn tot het ontstaan van extreem-rechtse splinterpartijen. Het zal dus in het belang zijn van de rechtse regering om een optimale verschuiving naar links te doen, d.w.z. een verschuiving die een meerderheid garandeert zonder dat zij leidt tot desintegratie van de coalitie. Het voorgaande impliceert dat de centrum-rechtse regering met minder scrupules dan de centrum-linkse regering de belastingdruk verhoogt. Door dit te doen ondermijnt ze de linkse kritiek dat

een rechts kabinet alleen de belangen van de rijken zou dienen.

Precies het omgekeerde doet zich voor wanneer een centrum-links kabinet regeert. Een dergelijk kabinet verschuift automatisch naar rechts en zal voorzigtiger zijn ten aanzien van een verhoging van de belastingdruk. Zodoende poogt ze de kritiek van de rechtse oppositie te ontzenuwen en knabbelt ze een deel van het rechtse kiezerspubliek af.

Het is duidelijk dat deze verklaring slechts als een werkhypothese kan worden beschouwd. Er zijn misschien andere, en betere verklaringen voor het onbetwistbare feit dat gedurende de periode 1960–1983 centrum-rechtse regeringen de globale belastingdruk sneller deden stijgen dan centrum-linkse regeringen. Het voordeel van de verklaring die hier gegeven wordt, is dat ze eenvoudig is. Indien ze juist is, heeft ze als implicatie dat niet de ideologische voorkeuren, maar wel de electorale belangen van de regerende politieke formaties invloed uitoefenen op het feitelijk gevoerde beleid.

De Grauwe